

3. Никитченко Н.В. Забезпечення законності у сфері здійснення фінансового контролю. *Фінансове право*. 2013. № 2. С. 32-35.
4. Никитченко Н.В. Усовершенствование правового регулирования государственного контроля в организационно-хозяйственных отношениях с предприятиями. *Економіст*. 2014. № 11. С. 35-37.
5. Бригхэм Ю., Хьюстон Дж. Финансовый менеджмент. СПб.: Питер, 2013. 592 с.
6. Робертсон Дж. Аудит / Пер. с англ. М.: Контакт, 1993. 495 с.
7. Селос Б. Институт Генерального аудитора Норвегии: его место в государственной структуре. *EUROSAI*. 1996. N 3. С. 25.
8. Дзюба А. Ю. Антикорупційний комплаєнс як складова управління ризиками підприємства. *Форум Права*. 2019. № 54(1). С. 23–31.
9. Волошенко А. В. Комплаєнс-практика как превентивный метод борьбы с коррупцией. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 7. С. 405-413.
10. За весь 2018 рік у корупціонерів конфіскували 5 тисяч доларів. *Українська правда*, 2019 р. 18 січня.

REFERENCES:

1. Nykytchenko, N. V. (2013). Do pytannia rozmezhuвання pryrody kontrolnykh pravovidnosyn u sferi hospodarskoi diialnosti [To the question of the demarcation of the nature of control relationships in the field of economic activity.]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Yurytsprudentsiia*, 6-1(2), 73-76 [in Ukrainian].
2. Nykytchenko, N. V. (2014). Subiekty derzhavnoho kontroliu u hospodarskii sferi [Subjects of state control in the economic sphere]. *Pravo i suspilstvo*, 5.2, 229-232 [in Ukrainian].
3. Nykytchenko, N. V. (2013). Zabezpechennia zakonnosti u sferi zdiisnennia finansovoho kontroliu [Ensuring legality in the field of financial control]. *Finansove pravo*, 2, 32-35 [in Ukrainian].
4. Nykytchenko, N. V. (2014). Usovershenstvovanye pravovoho rehulyrovanyia hosudarstvennoho kontroliu v orhanyzatsyonno-khoziaistvennykh otnosheniakh s predpriyatiami [Improving the legal regulation of state control in organizational and economic relations with enterprises]. *Ekonomist*, 11, 35-37 [in Russian].
5. Brykhkem, U., Khiuston, Dzh. (2013). Finansovyi menedzhment [Financial management]. SPb.: Pyter [in Russian].
6. Robertson, Dzh. (1993). Audit [Audit]. M.: Kontakt [in Russian].
7. Selos, B. (1996). Instytut Heneralnoho auditora Norvehii: eho mesto v hosudarstvennoi structure [Institute of the Auditor General of Norway: its place in the state structure]. *EUROSAI*, 3, 25 [in Russian].
8. Dziuba, A. U. (2019). Antykoruptsiinyi komplaiens yak skladova upravlinnia ryzykamy pidpriemstva [Anticorruption compliance as a component of enterprise risk management.]. *Forum Prava*, 54(1), 23–31 [in Ukrainian].
9. Voloshenko, A. V. (2014). Komplaens-praktyka kak preventyvnyi metod borby s korruptsyei [Compliance practice as a preventive method of fighting corruption]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 7, 405-413 [in Russian].
10. Za ves 2018 rik u koruptsiioneriv konfiskuvaly 5 tysiach dolariv [During the whole year of 2018, corrupt officials confiscated 5 thousand dollars] (2019, January 18). *Ukrainska Pravda* [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.03.2019

УДК 342.951:351.857

*Безzubов Дмитро Олександрович,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного та адміністративного права
юридичного факультету
Державного університету інфраструктури та технологій
dbezzubov@ukr.net*

АДМІНІСТРУВАННЯ СИСТЕМИ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА РЕЛІГІЙНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Стаття присвячена проблемам правового регулювання суспільних відносин, які виникають між державними органами і релігійними організаціями. Аналізуються питання використання потенціалу релігійних організацій у профілактиці наркоманії, СНІДу, для навчання і виховання віруючих в дусі поваги до законів і правил співжиття. Наводяться приклади такого позитивного досвіду.

Ключові слова: адміністрування, органи виконавчої влади, регулювання, церква.

Bezzubov D. ADMINISTRATION OF THE INTERACTION BETWEEN BODIES OF EXECUTIVE POWER AND RELIGIOUS ORGANIZATIONS

The article is devoted the problems of the legal adjusting of public relations which arise up between public organs and religious organizations. The questions of the use of potential of religious organizations are analysed in the prophylaxis of drug

addiction, AIDS, teaching and educations of believers in a spirit respect to the laws and rules of dormitory. Examples of such positive experience are made.

Key words: administration, executive bodies, regulation, church.

Постановка проблеми. В умовах формування громадянського суспільства, проголошення курсу на розбудову в Україні правової, демократичної держави особливого значення набуває питання адміністративно-правового регулювання відносин між державними органами та релігійними організаціями.

Незалежна Україна визнала свободу віросповідання однією з найголовніших свобод людини, які має гарантувати та захищати держава, що прямо закріплено в Конституції України від 28 червня 1996 р., у ст. 3 якої встановлено, що людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпека визнані в Україні найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Зокрема кожен має право на свободу світогляду і віросповідання, що включає в себе свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. Засобами реалізації такого права визнано церкву і релігійні організації, які відокремлені від держави (ст. 35 Конституції України).

Стан забезпечення державою свободи віросповідання, значно залежить від характеру відносин держави і релігійних організацій, моделі і становлення таких взаємозв'язків, їх правового регулювання. З іншого боку, якомога повне висвітлення зазначеного питання є умовою всебічної характеристики адміністративно-правового регулювання відносин органів державної влади і релігійних організацій, належного виконання державою зобов'язання забезпечити правомірну реалізацію і охорону свободи віросповідання, в тому числі з точки зору міжнародних і регіональних угод з прав людини.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена також необхідністю створення дієвого механізму адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, що виникають між органами державної влади та релігійними організаціями.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі розвитку вітчизняної та зарубіжної правової науки окремі юридичні аспекти свободи совісті людини досліджувалися у працях Н. Армаш, А. Агапова, М. Бабія, В.Бондаренка, К. Борисова, С. Бублика, С. Бур'янова, В. Єленського, В. Коула Дерема, А. Колодного, А. Красікова, Н.Лернера, А. Ловінюкова, М. Мариновича, А. Пчелінцева, П. Рабіновича, В. Савельєва, О. Сагана, Г. Черемних, О.Шуби, П. Яроцького та інших учених.

Правовий статус релігійних організацій та церкви, релігійної безпеки досліджували вчені, переважно галузі конституційного права, теорії та історії права, релігієзнавства та цивільного права, серед яких С.Алексєєв, О. Альонкін, В.Баранов, В.Волошин, М.Кіріченко, А.Ловінюков, В.Новіков, М.Одінцов, Ф.Рудинський, Л.Попсуєнко, В.Сорокін, В.Стрекозов, І.Сидорчук, В.Фучеджи, Ю.Фисун тощо.

Мета статті – окреслити коло повноважень Державного комітету у справах національностей та релігій щодо координації діяльності між релігійними організаціями та органами державної влади й місцевого самоврядування, обґрунтувати необхідність їх закріплення на законодавчому рівні.

Виклад основного матеріалу. Водночас слід зазначити, що в галузі адміністративного права дослідження, присвячені проблемам адміністрування відносин між органами державної влади та релігійними організаціями висвітлено недостатньо.

У дослідженні адміністрування відносин органів державної влади та релігійних організацій необхідно враховувати, що будь-яка модель таких взаємозв'язків взаємодіє з філософським - консервативним чи ліберальним - підходом до свободи віросповідання. Ліберальний підхід гарантує більшу міру свободи релігії в межах будь-якої названої моделі [1]. Правове регулювання відносин держави і релігійних організацій, яке випливає з такого підходу, передусім і переважно спрямовано на забезпечення реалізації тупами віруючих свободи віросповідання, в тому числі в зазначених взаємозв'язках. Консервативний підхід, як свідчить історія, часто призводить до масових і грубих порушень свободи віросповідання, її конфліктів з державою [2]. За таких умов юридична регламентація відносин держави і релігійних організацій є одним із виявів державного контролю щодо об'єднань віруючих, безпідставного обмеження їх діяльності. Отже, в залежності від вказаної взаємодії та конкретних умов у межах однієї моделі відносин держави і релігійних організацій можливі відмінний ступінь гарантування свободи віросповідання і різний характер зазначених взаємозв'язків.

На підставі аналізу положень Конституції України, законодавства у сфері свободи совісті українська модель відносин держави і релігійних організацій є ліберальною [3]. Ліберальними необхідно визнати і адміністративно-правове регулювання відносин між державою та релігійними організаціями. Водночас деколи в адміністративно-правовому регулюванні відносин держави і релігійних організацій виявляються певні риси консервативного підходу до свободи віросповідання.

Для з'ясування питання адміністративно-правового регулювання відносин між органами державної влади і релігійними організаціями не можна не залишити поза увагою проблеми відносин між двома соціальними організаціями: державою і церквою. Відомо, що церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа - від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова. Звідси випливає, що релігійні організації не можуть становити ланку державної системи, а лише займають місце учасників суспільних відносин. Плуралізм, як одна з умов життя суспільства, важлива складова для розвитку демократії і дотримання прав людини, є настільки суттєвим, що держава обмежена в можливості чинити перепони для діяльності релігійних

організацій. Роль держави у збереженні прав і свобод, особливо свободи совісті, є безперечною, тому в законодавстві повинні бути чітко закріплені межі втручання у сповідання будь-якої віри, у діяльність релігійних організацій, виходячи із загальнолюдських цінностей і прав людини. Так, наприклад, відділи у справах релігій займаються примиренням концесій, урегулюванням релігійних відносин із владою, ведуть обліково-реєстраційну діяльність на підставі заявницького принципу та іншими питаннями, що віднесені до їх компетенції.

Взаємодія органів державної влади та релігійних організацій є багатосторонньою і, на нашу думку, повинна ґрунтуватися на таких принципах, як принцип відокремлення релігійних організацій від держави. Відповідно до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» [3] держава не втручається в діяльність релігійних організацій. Крім того, держава не повинна фінансувати діяльність релігійних організацій, а також діяльність з пропаганди інших переконань. З іншого боку, релігійні організації не повинні втручатися у державні справи, не повинні брати участь у виборчій компанії, діяльності політичних партій, вести агітацію за тих чи інших кандидатів на виборах. Однак служителі цих організацій мають право брати участь у виборах як громадяни України.

Виконання принципу відокремлення держави від церкви не означає, що релігійні організації не можуть брати участь у суспільному житті. Діяльність релігійних організацій не обмежується межами задоволення релігійних потреб, навпаки - релігійні організації мають право брати активну участь у житті суспільства шляхом здійснення місіонерської та благодійної діяльності, виховання та навчання.

Неможна не враховувати той факт, що релігійні організації спроможні виконувати такі важливі для суспільного життя функції, як навчання та виховання, формування у віруючих законослухняної поведінки, поваги до правил співжиття, високих моральних устоїв. Крім того, релігійні організації можуть виконувати інформаційну функцію - роз'яснювати віруючим важливі події в житті суспільства, держави та церкви; регулятивну функцію - направляти енергію та сили віруючих на реалізацію важливих завдань, що стоять перед суспільством.

Тому, на нашу думку, завданнями державних органів, і в першу чергу правоохоронних, повинно бути використання потенціалу релігійних організацій у протидії негативним явищам та порокам суспільства (алкоголізм, наркоманія, СНІД, проституція тощо), у профілактиці правопорушень та злочинам.

Відповідно до положень Соціальної концепції Української Православної Церкви, «...профілактика є можливою насамперед через виховання та просвіту, спрямовані на утвердження в суспільстві істинних духовних та моральних цінностей. У цій справі Православна Церква покликана до активної взаємодії зі школою, засобами масової інформації, правоохоронними органами. За відсутності в народі позитивного морального ідеалу жодні заходи примусу, залякування або покарання не зможуть зупинити злої волі. Саме тому найкращою формою запобігання порушенням закону є проповідь чесного та гідного способу життя, особливо в середовищі дітей та юнацтва. Окрему увагу при цьому потрібно приділяти особам, які входять до так званої групи ризику або вже скоїли правопорушення. До таких людей має бути звернено особливе пастирське і просвітнє піклування» [5].

Отже, держава повинна використовувати потенціал релігійних організацій у сфері профілактики правопорушень та фоновим явищам.

Так, релігійні організації можуть вживати профілактичних заходів щодо розповсюдження ВІЛ/СНІДу. Освітню і виховну роботу з дітьми стосовно ВІЛ-інфекції можна проводити в межах роботи парафіяльних недільних шкіл, спеціалізованих парафіяльних дитячих та молодіжних програм, у літніх таборках. Головна її мета - прищеплення християнських етичних принципів та орієнтирів, засвоївши які діти змогли б самостійно й відповідально контролювати свою поведінку. Освітня і виховна робота в парафії має враховувати ті реальні небезпеки, на які наражається сучасна молодь, і навчати, як їх уникати. Слід із раннього віку виховувати дітей у дусі пошани сімейних цінностей і традицій, подружньої вірності та цнотливості, милосердя і співчуття.

Як вірно зазначає О.Волох, що здійснення тристоронньої співпраці щодо попередження наркоманії та ВІЛ-інфекції (62% ВІЛ-інфікованих в Україні є наркозалежними), тобто взаємодії в цьому напрямі органів внутрішніх справ, Української Православної Церкви і державних та недержавних громадських об'єднань. Наприклад, у структурі Синоду Української Православної Церкви утворено Синодальний відділ Української Православної Церкви «Місія соціальної допомоги дітям», діяльність якого спрямовано, зокрема, на вирішення проблем наркоманії і алкоголізму в нашому суспільстві. Протягом 2008 р. здійснювалося співробітництво з Реабілітаційним центром для батьків і родичів нарко- й алкоголезалежних, а також з Реабілітаційним центром «Троїцький» [6, с.77].

Але, головне, на що необхідно звернути увагу, розглядаючи питання про місце Церкви в діяльності щодо попередження правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин, - це досвід духовно-реабілітаційних центрів, створюваних за ініціативою Української Православної Церкви.

Здійснювана сьогодні державна політика у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин, зокрема, попередження правопорушень у цій сфері, є недостатньо ефективною, оскільки в її основу щодо протидії немедичному вживанню наркотиків покладено принцип зниження рівня шкоди замість орієнтації на повну відмову від вживання наркотиків, з посиленням уваги до реабілітації та ресоціалізації наркозалежних. Саме для лікування та реабілітації наркозалежних осіб можна використовувати релігійні організації шляхом створення за участю Міністерства внутрішніх справ, Міністерства охорони

здоров'я відповідних реабілітаційних центрів.

На нашу думку, використання потенціалу релігійних організацій у сферах профілактики правопорушень, навчання та виховання, формування у віруючих законослухняної поведінки, поваги до правил співжиття, високих моральних устоїв потребує не тільки покращення, але й якісно нового оформлення.

Слід зазначити, що серед органів державної влади - суб'єктів адміністративно-пра-вових відносин з реалізації об'єднаннями віруючих свободи віросповідання - можна виокремити органи, утворені для представництва інтересів держави саме в сфері релігій, віруючих та їх об'єднань. Такими «спеціальним» органом є Державний комітет у справах національностей та релігій, управління у справах релігій Київської міської державної адміністрації і відділи у справах релігій обласних та Севастопольської міської державної адміністрації.

Відповідно до п.3 вказаного Положення основними завданнями Державного комітету у справах національностей та релігій є сприяння зміцненню взаєморозуміння релігійних організацій різних віросповідань, вирішенню відповідно до законодавства спірних питань, що виникають у відносинах між такими організаціями; сприяння у вирішенні питань, пов'язаних із зверненням релігійних організацій щодо культових будівель, споруд та іншого майна [7].

Як вірно зазначає Н.Армаш: «підготовка державних службовців повинна мати моральне підґрунтя як елемент протидії корупції в органах державної влади» [8].

3 наведеного можемо зробити висновок, що державна політика у взаємовідносинах між органами державної влади та релігійними організаціями обмежується вирішенням конфліктів та розподілом майна між релігійними організаціями. Такий формат відносин держави і релігійних організацій, виходячи з необхідності співпраці, розвитку їх партнерських відносин, вирішення міжконфесійних конфліктів функціонування в Україні і виконання ними вказаних повноважень деякий час, може виявитися доцільним.

Висновки. Таким чином, за Державним комітетом у справах національностей та релігій на законодавчому рівні необхідно закріпити низку повноважень щодо координації діяльності між релігійними організаціями та органами державної влади й місцевого самоврядування, зокрема: сприяння досягненню домовленостей між релігійними організаціями та органами державної влади, надання необхідної допомоги в питаннях застосування законодавства про свободу совісті та релігійні організації, аналіз інформації про відносини держави і релігійних організацій, вивчення тенденції релігійного життя тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інтровігне М. Свобода релігій в Європі // Релігійна свобода: природа, правові і державні гарантії. Науковий щорічник. За заг. ред. д.філос.н. А. Колодного і к.філос.н. В. Єленського. К.: Інститут філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України, 1999. С. 12.
2. Там само.
3. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 № 987-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
4. Архієпископ Львівський і Галицький Августин. Духовно-пастирська опіка військовослужбовців: стан і перспективи / Архієпископ Львівський і Галицький Августин // Офіційний сайт Української Православної Церкви. URL: <http://www.pravoslavye.org.ua/>.
5. Основи соціальної концепції Української Православної Церкви URL: www.pravoslavye.org.ua.
6. Волох О. К. Попередження адміністративних деліктів органами внутрішніх справ : дис. кандидата юрид. наук : 12.00.07. Дніпропетровськ., 2009. 218 с.
7. Про затвердження Положення про Державний комітет у справах національностей та релігій : Постанова Кабінету Міністрів від 14.02.2007 р. № 201 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/201-2007-%D0%BF>.
8. Армаш Н. Органи виконавчої влади та правовий статус його керівника: Монографія // Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В.Б. Аверянова. К.: Факт, 2003. С.130-137.

REFERENCES:

1. Introvihne, M. (1999). Svoboda religii v Yevropi [Freedom of religion in Europe]. *Relihiina svoboda: pryroda, pravovi i derzhavni harantii: Naukovyi shchorichnyk*, 12 [in Ukrainian].
2. Tam samo [Right there].
3. Zakon Ukrainy «Pro svobodu sovisti ta relihiini orhanizatsii» [Law of Ukraine "On Freedom of Conscience and Religious Organizations"]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12> [in Ukrainian].
4. Arkhiiepyskop Lvivskiy i Halytskyi Avhustyn. Dukhovno-pastyrska opika viiskovosluzhbovtsiv: stan i perspektyvy [Spiritual and Pastoral Care of Servicemen: Condition and Prospects]. Retrieved from <http://www.pravoslavye.org.ua/> [in Ukrainian].
5. Osnovy sotsialnoi kontseptsii Ukrainskoi Pravoslavnoi Tserkvy [Fundamentals of the Social Concept of the Ukrainian Orthodox Church]. Retrieved from www.pravoslavye.org.ua [in Ukrainian].
6. Volokh, O. K. (2009). Poperedzhennia administratyvnykh deliktiv orhanamy vnutrishnikh sprav [Prevention of administrative delicts by internal affairs bodies]. *Candidate's thesis*. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnyi komitet u spravakh natsionalnostei ta religii: Postanova Kabinetu Ministriv vid 14.02.2007 r. № 201 [On Approval of the Regulation on the State Committee for Nationalities and

Religions: Resolution of the Cabinet of Ministers dated February 14, 2007 No. 201]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/201-2007-%D0%BF> [in Ukrainian].

8. Averianov, V. B. (Ed.). (2003). *Derzhavne upravlinnia: problemy administrativno-pravovoi teorii ta praktyky* [Public administration: problems of administrative-legal theory and practice]. K.: Fakt [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.03.2019

УДК 342.95 (477)

Безпалова Ольга Ігорівна,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ
besolgigo@gmail.com*

Шорський Павло Олександрович,

*здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ
besolgigo@gmail.com*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Сутність процесу взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян розкрито через: а) систему суб'єктів забезпечення виборчих прав в Україні; б) спільну мету вказаних суб'єктів, яка полягає у забезпеченні виборчих прав громадян, тобто права обирати представників органів державної влади та бути безпосередньо обраними у якості таких представників, приймати участь в референдумах, а також реалізовувати в межах встановлених законом права, пов'язані з організацією та проведенням виборів та референдумів; в) внутрішній аспект організації такої взаємодії (конкретно визначені засоби, прийоми та способи, що застосовуються суб'єктами взаємодії під час здійснення їх діяльності задля досягнення спільної мети); г) зовнішні прояви (спільну зовнішню діяльність уповноважених суб'єктів, що виникає на підставі застосування різних методів взаємодії, яка спрямована на досягнення єдиної мети). Сформульовано пропозиції щодо удосконалення адміністративного законодавства в частині вироблення дієвого механізму взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні.

Ключові слова: взаємодія, виборчі права громадян, суб'єкти, органи державної влади, вибори, референдум, адміністративно-правовий механізм, методи, форми.

Bezpalova O., Shorsky P. ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES OF INTERACTION BETWEEN THE SUBJECTS OF ENSURING THE ELECTORAL RIGHTS OF UKRAINIAN CITIZENS

The essence of the interaction process between the subjects of ensuring the electoral rights of citizens has been revealed through: a) the system of subjects of ensuring the electoral rights in Ukraine; b) the common goal of the indicated subjects, which is to ensure the electoral rights of citizens, that is, the right to elect representatives of state authorities and to be directly elected as such representatives, to take part in referendums, as well as to implement the rights related to the organization and conduction of the elections and referenda within the law; c) the internal aspect of the organization of such interaction (specifically defined means, methods and techniques used by the subjects of interaction during their activities to achieve the common goal); d) external manifestations (joint external activities of authorized entities arising from the application of various methods of interaction aimed at achieving a single goal). The author has formulated suggestions on the improvement of administrative legislation are formulated in part of elaborating an effective mechanism for interaction between the subjects of ensuring the electoral rights of citizens in Ukraine.

Key words: interaction, electoral rights of citizens, subjects, state authorities, elections, referendum, administrative and legal mechanism, methods, forms.

Постановка проблеми. Практично жоден із напрямів державної діяльності не може бути реалізований одним органом. Як правило, для виконання поставлених перед державою завдань утворюються системи з відповідних органів державної влади. Не викликає сумнівів, що безпосереднє забезпечення виборчих прав громадян покладається на державу, на що прямо вказано в ч. 2 ст. 71 Основного Закону України: «виборцям гарантується вільне волевиявлення». Вільне волевиявлення втілюється якраз під час реалізації виборчих прав, що забезпечується системою відповідних суб'єктів, які становлять систему забезпечення виборчих прав в Україні. Окремі елементи всередині систем не існують відособлено один від одного — вони взаємопов'язані реалізацією однієї спільної діяльності, в процесі якої між ними виникає взаємодія.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти взаємодії різних державних органів і громадських інституцій досліджувалися багатьма вченими (О.І.Безпаловою, М. М. Бурбікою, О. М. Васильєвою, Д. Г. Забродою, В. М. Ликовим, Т. Є. Мироненко, Т. Д. Момотенко, Ю. С. Назаром, О. П. Рябченко, В. О. Серьогіним, В. М. Тертишником, М. С. Уткіною, С. І. Халимоном, С. П. Черних, О. М. Ярмаком, О. Н. Ярмишем), проте, такі дослідження неможливо було б провести без загальнотеоретичних положень про процес взаємодії, зокрема, його методів та форм, викладених в наукових роботах різних вчених і